

Partnerskaber i Aarhus Kommune

Informationsmøde
om Energistyrelsens tilskud til energieffektive og intelligente bygninger

19. september 2016

Eksempler på partnerskaber i Aarhus

- Aarhus CO₂-neutral i 2030
  - Bygninger repræsenterer ca. 35% af udledningen,
    - heraf kommunale bygninger 5% af den samlede udledning
  - Fjernvarmen bliver grøn i år
    - ... men energieffektivisering er fortsat i højsædet

- Energirenovering inkl. solceller
  - Aa+ for kommunens egne bygninger
- Optimering af fjernvarmedistribution i samspil med energirenovering
  - READY parcelhuse
- Energirenovering og lokal VE i samspil med fjernvarme- og elforsyning
  - READY socialt boligbyggeri

Energiinfrastrukturen er under forandring - Det stiller nye krav til bygninger og byggeproces

Energieffektivitet

Det er fortsat vigtigt, at vi nedbringer forbruget i vores bygninger så vi kan sikre balancen mellem produktionen og forbruget af den vedvarende energi. Det minimerer udgifter og andre gener ved etablering af nye energianlæg og opsætning af vindmøller.

Fleksibilitet & lagring

Bygningerne skal være fleksible og klar til svingende produktion. Det kræver teknologi, der kan forskyde forbrug, og materialer, der understøtte dette. F.eks. beton, der kan varmeakkumulere – dvs. optage varme i dagtimerne og afgive den igen om natten, hvorved temperaturudsving og forbrug mindskes.

Energiproduktion

Vi begynder i stigende grad at bevæge os fra et fokus på passivhuse til et fokus på, at bygninger i stigende grad selv skal være energiproducerende. Det kan eksempelvis være jordvarmeanlæg, solceller, solvarme mm. Dette skal ske i sammenhæng med det øvrige energisystem.

Bæredygtighed

Vi skal sikre, at vores bygninger er bæredygtige på lang sigt og at de opføres med en så lille CO₂-udledning som muligt. Det kan f.eks. handle om cirkulære processer og genanvendelse i byggeriet – og at arbejde med nye forretningsmodeller, der understøtter en bæredygtig anvendelse af bygningerne.

Centralt tema i Aarhus Kommune

Tæt samarbejde med den lokale byggebranche

- At understøtte lokale alliancer og projekter
- At øge fælles viden og samarbejde på tværs af de mange aktører, der er involveret

A⁺ENERGI RENOVERING

Aarhus Kommunes bygninger

Projektbeskrivelse

- Hvorfor?
  - Klimamålsætninger og økonomi
    - 1.3 mio. m² fordelt på 650 ejendomme => 40% CO₂ + kr.
  - Traditionel ESCO egner sig ikke
    - Ufleksibelt kontraktforhold
    - Meget uensartet bygningsmasse med foranderlig brug
- Aa+ tidsplan
  - 2011-2012 For-analyse
  - 2013-2018 Analyse og implementering (4½ år)
  - 2019-2034 Drift og monitorering (15 år)

Koncept

- Partnerskab på tværs af magistrater
  - Alt undtaget boliger
- Én ejendom – ét projekt
  - Helhedsorienteret tilgang
  - Udgangspunkt i brugernes kontekst
  - Dynamisk projekt med løbende erfaringsopsamling
- Fælles ramme
  - Aa+ sekretariat
    - Analyse (1 mdr.), udførelse (2-5 mdr.), drift (15 år)
  - Rådgiverværktøj skal bruges af leverandører og partnere
  - KeepFocus dataopsamling

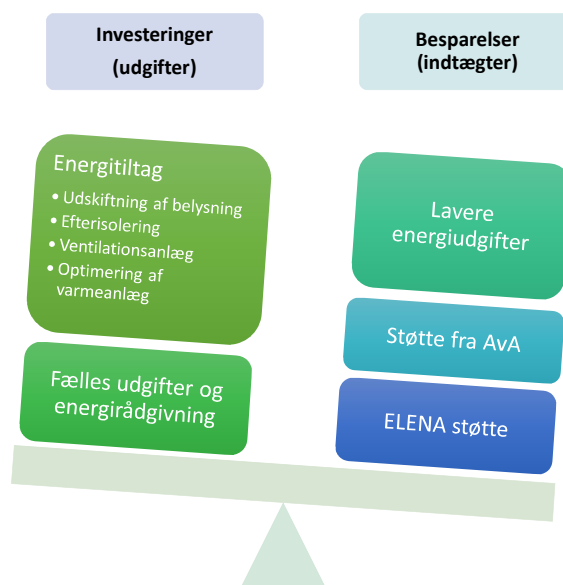

Økonomi

Investeringsprincip:
Besparelser dækker
udgifter til renter og
afdrag på investeringen
(alt inkl.)

Forrentning over 3%
Positiv nutidsværdi
(inkl. alle udgifter)

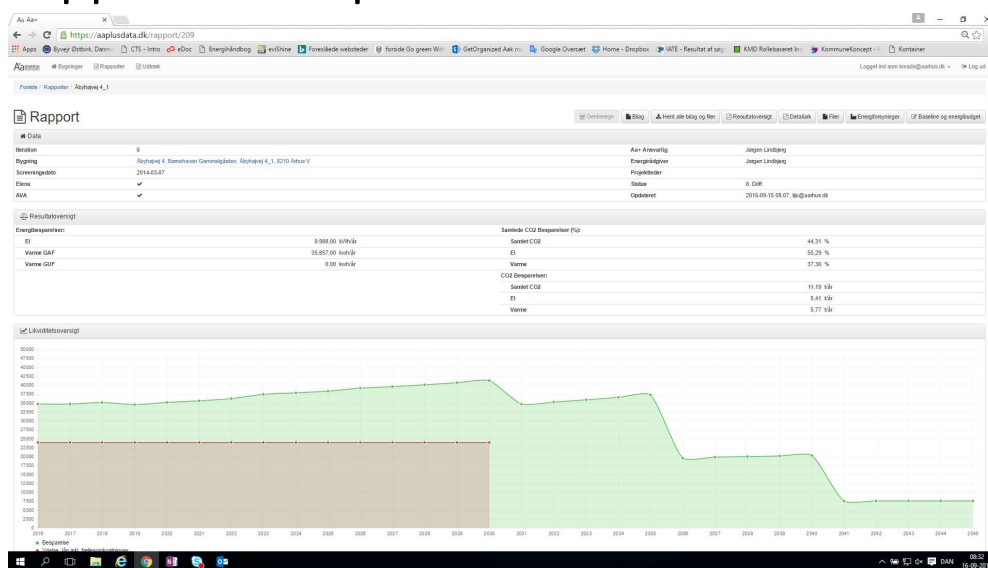

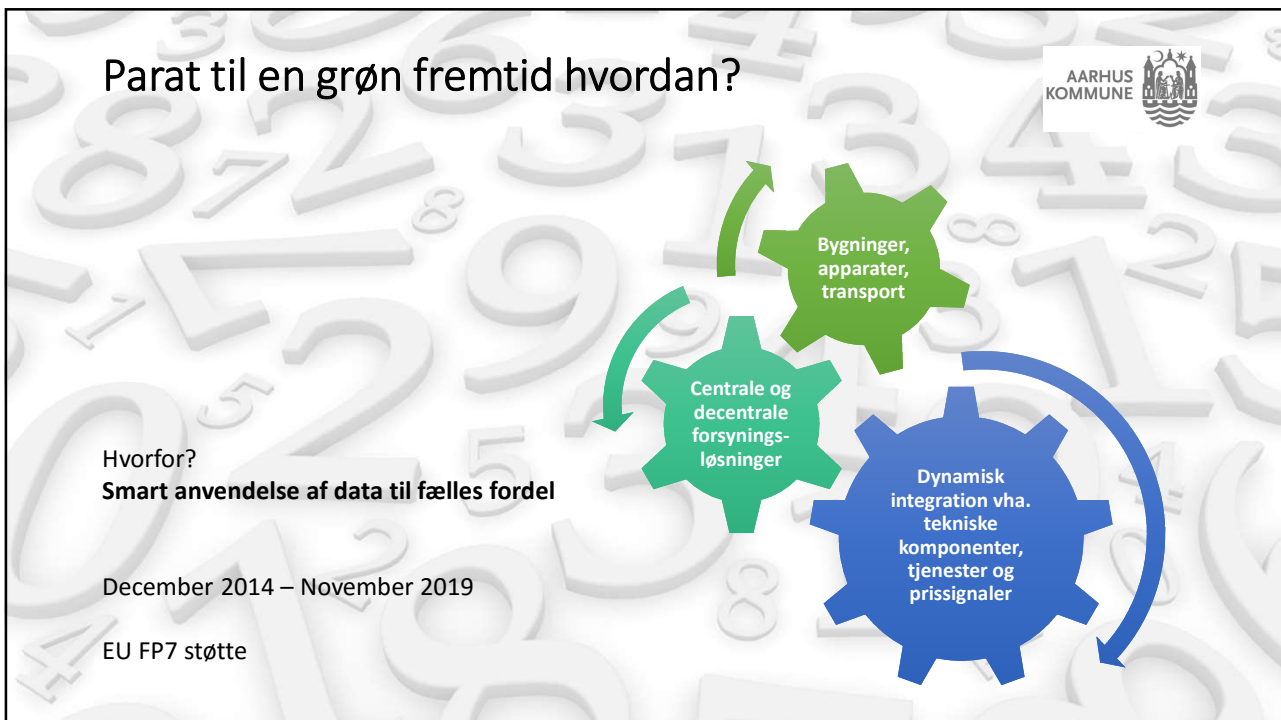
Aa+ elementer

- Aktivering af målgruppen
  - Screening i samråd med brugerne af bygningen – Hvordan bruges bygningen, hvad er udfordringerne, hvad er muligt at ændre, ønsker til udførelse og drift?
  - Drift af bygningen – Organisering, kagebog, kurser og sidemandsoplæring
- Udvikling af organisationsmodeller
  - Tværmagistratsligt samarbejde
  - Aa+ sekretariat – I dag 11 medarbejdere, med hver sit ansvarsområde, efter 2018 kun monitorering
- Udvikling af forretningsmodeller
  - Finansiering – Egne midler, energisparetilskud, ELENA-tilskud (EU)
  - Bred adgang for alle størrelser af virksomheder
- Udvikling af faglige værktøjer
  - Rådgivningsværktøj udviklet af kommunen
- Smart anvendelse af data
  - Løbende stillingtagen via monitoreringsdata

Rapport eksempel

Byer
Aarhus + Växjö

Energiselskaber
AVA + Växjö Energi + Kauno Energija

Vidensinstitutioner
*Aarhus University + Linne University +
DDHA + Energikontor Sydøst +
Austrian Institute of Technology + Lietuvos Energetikos Institutas*

Bygningsejere
*Boligforeningen Ringgården +
Växjö Bostäder + CA Åreby Bostäder + Växjö Fastighetsforvaltning*

Teknologiudviklere
*Lithium Balance + Danfoss + Kamstrup + E.On Denmark +
DONG Energy Sales & Distr. + RACELL + IKEA SwedeN*

Konsulenter
COWI + LGI Consulting

Parcelhuskvarter

- Aktiviteter
  - Aktiv anvendelse af data til LTFJ udrulning
  - Fjernvarmeinstallationer og VE
- Aktivering af målgruppen
  - Grundejerforening som kommunikationskanal
- Organisationsmodel
  - Fjernvarmen som tovholder
  - Grundejerforening, leverandøre/VVSer og rådgivere
- Forretningsmodel
  - Nye fjernvarme ydelser
- Udvikling af faglige værktøjer
  - Matchmaker procedure
- Smart anvendelse af data
  - LTFJ og optimering af distributionsnet vha. nye data
    - Højere opløsning muliggør anderledes optimering

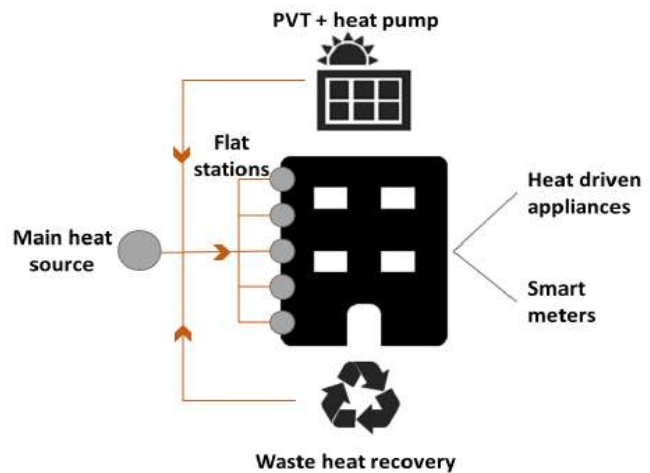
DK4 – Parcelhuse i Hasle/Skejby:
 8.700 m² enfamiliehuse ud af
 75.000 m² tilstræbes renoveret

Socialt boligbyggeri (1)

- Energirenovering og -ombygning
  - 43.400 m² bolig + 2.068 m² administrationsbygning
- Samspil mellem lokal VE og fjernvarme og el
  - PVT-panel, varmepumpe, varmegenvinding, 2G batterier, ladestandere
  - Ny-udvikling og nye kombinationer af eksisterende teknologier

Socialt boligbyggeri (2)

- Aktivering af målgruppen
  - Bygningsejeren er tovholder
- Udvikling af organisationsmodeller
  - Partnerskab mellem bygherre, entreprenør, leverandører og fjernvarme
- Udvikling af forretningsmodeller
  - (Hvordan spiller teknologierne sammen?)
  - Hvor skal ejerskabet ligge – Ringgården?
  - Hvilke prismodeller?
- Smart anvendelse af data
  - Fleksibelt samspil afhængigt af prissignaler
  - Forbrugsdata opgjort på lejemål til at engagere lejerne

Koncept

- Fælles ramme
  - Aktiv brug af smarte data til optimeret samspil mellem forbrug, produktion og forsyning
    - Energirenovering
    - Optimering af fjernvarme
    - VE-produktion
- Socialt boligbyggeri
  - Samspil mellem lokal VE og fjernvarme og el
    - PVT-panel, varmepumpe, varmegenvinding, 2G batterier, ladestandere
    - Ny-udvikling og nye kombinationer af eksisterende teknologier
  - Partnerskab mellem bygherre, entreprenør, leverandører og fjernvarme
- Parcelhuskvarter
  - Systemorienteret tilgang
    - Udgangspunkt i brugernes behov og fjernvarmedistribution
    - Optimering suppleret af nye tekniske løsninger
  - Partnerskab mellem fjernvarme, husejere, leverandører og rådgiver
    - Indgang via grundejerforeninger

Opsamling

- Småt og lokalt kan også være godt
  - Større projekt ≠ bedre
- Data skal bruges for at skabe værdi
  - Smarte målere ≠ intelligent brug af data
- Samspil mellem systemer udfordrer organisering, prissætning og regulering

Tak for opmærksomheden

Karen Margrethe Høj Madsen, kmads@aarhus.dk / 29 20 85 43

Kirsten Dyhr-Mikkelsen, kidy@aarhus.dk / 41 85 96 36